

La porta d'entrada s'obre a la façana de ponent. Consta d'un conjunt d'arquivoltes suportades únicament per dos parells de columnes amb capitells esculpits. Els més interiors estan decorats amb escates i elements vegetals, mentre que els exteriors ho són amb una mena d'estil corinti transformat i una garlanda de perles. Aquests capitells responen al tipus d'escultura que es feia al segle XII en aquesta comarca, però, a causa del seu bon estat de conservació, podrien ser fruit d'una restauració moderna.

Als laterals dels peus de la nau, en els pilars que sostenen el cor es troben dos carreus amb una figura esculpida i estan situats tots dos damunt de les piques beneiteres. Es desconeix si aquesta era la seva situació originària. El del mur sud té en relleu el cap d'un home, que es creu que representa el bé, i el del mur nord el cap d'un lleó, que representaria el mal. En una petita capella hi ha una gran pica baptismal del tipus d'immersió que està decorada amb tres cordons trenats en sentits oposats.

A la façana sud es troba un porxo amb dos pilars. Sembla que és un afegit posterior, però en els pilars s'hi van col·locar tres semicolumnes romàniques amb capitells esculpits, que estan molt deteriorats.

SANT PRIVAT D'EN BAS

El lloc i l'església són esmentats en els mateixos documents citats a Sant Esteve d'en Bas, però l'any 1131 l'església va passar a ser del priorat de Santa Maria de Puigpardines, que depenia de la canònica agustiniana de Santa Maria de Manlleu. L'edifici actual va ser construït al segle XVIII aprofitant parts del primitiu temple romànic.

Sembla que l'església primitiva era d'una sola nau capçada per un absis semicircular situat on ara es troba la porta d'entrada que dona a la plaça de la vila. Al segle XVIII es va modificar tot el temple, es va capgirar l'orientació i s'hi van afegir dues naus i una sagristia. Es conserven petites restes dels murs romànics. El campanar de torre romànic era exempt de l'església, però amb els afegits va quedar integrat alhora que s'hi va fer modificacions. A l'interior de la nau es conserva una gran pica baptismal d'immersió decorada amb arcuacions.

Text i fotos: Joan Codina i Bernaus

BIBLIOGRAFIA

Catalunya Romànica. Vol. IV, la Garrotxa.
Guies Catalunya Romànica. Vol.6, la Garrotxa.

Núm. 235

30 de març de 2025

LA GARROTXA

SANT ESTEVE D'EN BAS

El lloc de Sant Esteve és esmentat per primera vegada l'any 898 en un precepte carolingi, que diu vila de *Sancti Stephani*. Al començament del segle XI era dins la jurisdicció del comtat de Besalú. El 1017, en la carta de dotació del comte pel nou bisbat de Besalú, una de les donacions és "...*parrochia Sancti Stephani quae est in Basso in locum quem dicunt Ullo...*", és a dir, existeix ja una parròquia a Bas en el lloc d'*Ullo*. El topònim de la vila el trobem amb diferents grafies: Sant Esteve d'*Ullo*, *Occulo*, *Salull*, etc., i finalment d'en Bas.

Va ser el centre d'una batalla durant els segles XII i XIII i un municipi independent, amb el nom de Bas, fins a l'any 1968, en què es va configurar el nou municipi de la Vall d'en Bas, absorbint els de Joanetes, la Pinya i Sant Privat d'en Bas.

L'església actual fou consagrada l'any 1119. Amb els

SANT ESTEVE D'EN BAS. Exterior de l'absis central.

SANT ESTEVE D'EN BAS. Capitel·l del transsepte.

terratrèmols del segle XV va quedar molt malmesa i es va haver de refer. El campanar es creu que també és de llavors. Molt temps després, al segle XVIII es van fer importants obres d'ampliació, es bastiren les naus laterals i les dues portes. L'any 1947 fou restaurat l'absis principal i el 1980 es van fer més obres de restauració.

L'edifici originàriament era de creu llatina, d'una sola nau, coberta amb volta de canó capçada per un gran transsepte,

un absis -semicircular per dintre i pentagonal per fora- i dues absidioles semicirculars. Després es van fer les reformes ja esmentades. La part romànica és bàsicament la capçalera.

SANT ESTEVE D'EN BAS. Interior de l'absis.

L'absis central està decorat amb cinc arcs de mig punt sostinguts per sis columnes amb capitells d'estil corintis esculpits, però amb coronacions diverses. Hi ha també cinc capitells més: dos a l'intradós de l'arc triomfal i tres al creuer. Es considera que són obra de dos artistes diferents; un de la primera meitat del segle XII i l'altre de la segona meitat. Cal esmentar un capitell del creuer de gran qualitat. És una *Maiestas Mariae* dins una màn-dorla sostinguda per àngels, i a sota hi ha un personatge ajagut que besa el peu de Maria. A l'altre costat hi ha una persona drete. Es considera que és obra del Mestre de Cabestany.

A l'interior del temple es troba un relleu esculpit que representa un calvari molt peculiar, que es creu que formava part del timpà de l'antiga porta de l'església. També hi ha una gran pica baptismal romànica. L'exterior de l'absis central està decorat amb arcs de mig punt, sostinguts per columnetes, amb capitells esculpits. A les dues cares on no hi ha finestra, els arcs són geminats.

SANT ROMÀ DE JOANETES

El lloc és esmentat com a *Iohannetum*, en el mateix precepte de l'any 898, citat en parlar de Sant Esteve d'en Bas. En un document posterior, del 957, se cita la *villa de Ioanneto*. La primera menció del temple és en l'acta de consagració del monestir de Sant Joan de les Abadesses del 1150, que inclou, en les seves pertinències, *l'ecclesiam de Sancti Romani de Jonates*. Cal dir que el lloc de Joanetes es trobava dintre dels territoris dels vescomtes de Bas que en tenien la plena jurisdicció.

L'església, com es pot veure a la façana de ponent, devia ser, originàriament, d'una sola nau capçada per un absis. Posteriorment, foren afegides les dues naus laterals i un absis quadrat. En aquesta façana s'alça un campanar de torre quadrada, que pel seu tipus de carreus podria ser el primitiu, del segle XII, molt modificat posteriorment. Cal tenir present que en llocs rurals encara es construïa com en el segle anterior.

SANT ROMÀ DE JOANETES. Façana de ponent.